

Mirsad Hadžikadić:

Divno je vratiti se u moj dom ovdje, a drago mi je i što sam se ponovo vidio s prijateljima i kolegama. Sjajno je i to što sam se ponovo sreo licem u lice sa svojim studentima, sa studentima u mojoj grupi, kao i sa svojim studentima na doktorskim studijama. Razgovarao sam s kolegama, od kojih su mnogi zainteresovani za dešavanja u Bosni i Hercegovini. A zanimljivo je i to da se sastajem i s mnogim ljudima u poslovnom kontekstu koji su napravili drugačije životne izbore u odnosu na prethodni period. Najmanje jedna od tih osoba mi je rekla da je bila inspirisana mojom odlukom, tako da je takođe odlučila da napravi radikalni korak u svom životu. Bilo je zaista zanimljivo čuti tako nešto. A održana je i Konferencija o analitičkim granicama. Bilo je sjajno sresti stručnjake u toj oblasti i razgovarati s njima o mnogim pitanjima, kao što je analitika velikih podataka. To me je podsjetilo i na sve potrebe Bosne i Hercegovine i sličnih zemalja kad su u pitanju nove tehnologije, istraživanja i razvoj, ali i na činjenicu koliko takve zemlje zaostaju u tom smislu, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, koja nema ni novac ni viziju ulaganja u stvari koje bi u velikoj mjeri mogle da doprinesu njenoj budućnosti. Osim toga, bilo je zaista posebno ponovo vidjeti kolege i članove moje porodice, moju suprugu, djecu i unučad. Inače, prijatelji u regiji Charlotte su organizovali jedan skup, javnu tribinu, na kojoj smo razgovarali sa pristalicama Platforme za progres ovdje, u Charlotteu. To ujedno označava i početak aktivnosti u cilju osnivanja Platforme za progres u saveznoj državi Sjeverna i Južna Karolina. Bilo je zaista sjajno vidjeti ljude koji su se okupili u jednoj klupskoj kući u kraju gdje smo nekad živjeli, koji se zove Davis Lake. Prostorija je bila puna, program je bio zaista dobar, a voditelji su bili odlični. Ljudi su govorili o Platformi, a ja sam održao prezentaciju koja je trajala oko 45 minuta. Nakon toga smo imali dio s pitanjima i odgovorima, takođe u trajanju od oko 45 minuta. Na kraju smo putem Facebooka razgovarali s pristalicama Platforme za progres iz cijelog svijeta, koji su postavljali pitanja putem interneta. Bilo je zaista zanimljivo. Sutradan sam imao emisiju uživo na Facebooku, u kojoj su učestvovali neki od članova organizacionog odbora Platforme za progres za Sjevernu i Južnu Karolinu. Neki od njih su doveli i svoje supružnike. Imali smo veoma zanimljiv razgovor s njima, koji je pratio velik broj ljudi, a postavljeno je i mnogo pitanja. To je na neki način predstavljalo početak našeg organizovanja u ovom dijelu svijeta. U

planu imam put u Atlantu, gdje ću se se vidjeti sa svojom porodicom, ali ću se sastati i s članovima inicijalnog organizacionog odbora Platforme za progres u saveznoj državi Džordžija.

Clark Curtis:

Razgovarali smo o tvojim posjetama raznim evropskim zemljama, kao i o značaju tih posjeta. Međutim, nismo previše pričali o osnivanju Pokreta u Sjedinjenim Američkim Državama. Možeš li reći nešto više o tome? Da li je proces sličan, odnosno da li pokušavate da ostvarite iste rezultate?

Mirsad Hadžikadić:

Mi imamo razvijen proces u Bosni i Hercegovini. Međutim, taj proces je nešto teže primijeniti kad su u pitanju naši članovi koji žive izvan Bosne i Hercegovine, iz jednostavnog razloga što imamo više članova u Bosni i Hercegovini. Tako da aktivnosti koje provodimo u drugim zemljama, kao što su Švedska, Švicarska ili Sjedinjene Američke Države, započinju formiranjem inicijalnih odbora koji će pronaći način da prošire organizaciju. Inače, mi uglavnom tražimo da se održi sjednica skupštine svih članova, odnosno da ta skupština imenuje svoje rukovodstvo, a ne da mi članovima namećemo rukovodstvo. Ali to zavisi od broja ljudi koji su članovi Platforme za progres u određenoj regiji. Tako da će naša organizacija izvan Bosne i Hercegovine varirati, u zavisnosti od broja pristalica. Očekujem da proces u Njemačkoj bude veoma sličan procesu u Bosni i Hercegovini, jer u toj državi živi velik broj Bosanaca i Hercegovaca, te u manjoj mjeri u još nekim državama. Svi oni moraju da se pridržavaju propisa koji važe u državi u kojoj žive, tako da je u Švedskoj, Švicarskoj, a mislim čak i u Austriji, odlučeno da se osnuju neprofitne organizacije, odnosno skupštine građana, kako bi se registrovali i obavještavali ljude o najvažnijim aktivnostima, te kako bi pomagali i podržavali rad druge političke organizacije u drugoj državi, pridržavajući se važećih propisa u tim državama. U nekim državama to nije neophodno. Zanimljivo je i to da u tim državama govorimo ljudima ne samo da treba da se uključe u BiH i podrže rad političkih organizacija, odnosno Platforme za progres u ovom slučaju, već i da se uključe u političke tokove države u kojoj žive. Ponekad će oni to učiniti jednostavnim izlaskom na izbore, ponekad kandidovanjem za određenu poziciju u toj zemlji, a ponekad

učlanjenjem u neku od političkih stranaka. Trenutno pokušavam da utvrdim na koji način možemo da prenesemo poruku Platforme za progres u različitim zemljama, pri čemu ne mislim na poruku vezanu za Bosnu i Hercegovinu, već na skup principa. Možda će u nekim od tih država doći do osnivanja političke stranke koja će po svojoj orijentaciji biti slična Platformi za progres. Sve u svemu, pred nama su različiti izazovi u različitim državama. Recimo, postavlja se pitanje kako organizovati Platformu za progres u Njemačkoj, da li na osnovu provincija ili na drugi način. U Sjedinjenim Američkim Državama imamo sjever, istok, jug, i tako dalje. U Švicarskoj će biti drugačije, i vjerovatno će se zasnivati na kantonima koje oni imaju. Nisam siguran ni po pitanju Austrije. Govorimo o manjim državama, ali u pitanju su države koje imaju važan geografski položaj, koje su na različitoj udaljenosti od BiH i koje imaju različite političke organizacije. Tako da će biti zanimljivo vidjeti kako ćemo na kraju utvrditi princip organizovanja za dijasporu, kako ju mi zovemo. Drugi izazov ima veze s ljudima u Bosni i Hercegovini, koji nas pitaju zašto nam je toliko važna dijaspora, tvrdeći da oni ne glasaju i da im nije stalo. Međutim, nije istina da im nije stalo. Njima nije lako glasati. A znam da se njihov život prepliće s aktivnostima koje su im važne, da moraju da zarađuju novac, da podižu djecu, a tu su i druge obaveze koje im onemogućuju da se u dovoljnoj mjeri posvete Bosni i Hercegovini i aktivnostima u rodnom kraju, što se u velikoj mjeri odnosi i na SAD. Međutim, ja i dalje želim da promovišem poruku da se radi o dvjema komponentama iste cjeline. Imamo taj veliki potencijal izvan Bosne i Hercegovine, ljude u dijaspori, koji su obrazovani i koji su dobrog materijalnog statusa. Oni bi zaista željeli da budu aktivni i u BiH, ali niko ih ne poziva, iz prostog razloga što ih nije moguće kontrolisati, za razliku od ljudi u BiH, koji su pod kontrolom vladajućih političkih stranaka. Ja ne znam da li će oni glasati, odnosno da li će se njihov glas čuti, ali bez obzira na to, mislim da je važno uspostaviti dijalog između države i dijaspore. A oni moraju da shvate da će za desetak godina više Bosanaca i Hercegovaca živjeti izvan BiH nego u BiH. Zato smatram da je važno da nastavimo ovaj proces, da ga usput usavršavamo, te da ih u potpunosti uključujemo u naše aktivnosti, kako bi oni uzeli učešće u razvoju Platforme za progres bez obzira na to gdje žive.

Clark Curtis:

Ima li razlika u aktivnostima na osnivanju Pokreta u Sjedinjenim Američkim Državama, odnosno da li su izazovi drugačiji i da li morate da posvećujete pažnju drugačijim stvarima? Koji pristup je najbolji?

Mirsad Hadžikadić:

Sjedinjene Američke Države su veoma specifične. Kao prvo, puno su udaljenije od Bosne i Hercegovine u poređenju sa državama u Evropi. Tako da tu imamo osjećaj fizičke udaljenosti, odnosno teško je uopšte doći do BiH. Na primjer, znam da je iz Charlottea nešto lakše, jer imate direktan Lufthansin let iz Charlottea do Minhena, a zatim iz Minhena do Sarajeva. Međutim, to nije jeftino, a i dalje vam treba 11 sati za let, plus dva ili tri sata čekanja između letova, a na aerodrom morate doći tri sata ranije. Tako da to sve traje cijeli dan. A ako leti cijela četvoročlana porodica, samo avionske karte vas koštaju 5.000 ili 6.000 dolara. Znači, nije nimalo lako. Recimo, ljudi u Njemačkoj jednostavno sjednu u automobil i voze se do BiH. Doduše, i njima treba 12 sati vožnje, ali ipak je puno jeftinije dovesti se automobilom. Kao drugo, udaljenosti između gradova u Sjedinjenim Američkim Državama su ogromne. A veće prisustvo Bosanaca i Hercegovaca imamo u nekih sedam ili deset gradova. Nadasve, oni su prilično podijeljeni. Dosad smo imali dva pokušaja osnivanja političke organizacije, pri čemu ne govorimo o stranci, već o politički orijentisanoj organizaciji. Međutim, oba ta pokušaja doživjela su neuspjeh, jer ljudi nisu mogli da prevaziđu animozitet ili razlike u mišljenjima. U suštini, ljudi se ovdje najbolje organizuju na vjerskoj osnovi. Oni su bolje organizovani od svakog drugog oblika organizovanja Bosanaca i Hercegovaca u Sjedinjenim Američkim Državama. Nekad su postojali kulturni, sportski ili plesni klubovi, i neki od njih i dalje djeluju, ali oni nisu ni izbliza tako energični u poređenju s vremenom neposredno poslije rata i agresije. Znači, Sjedinjene Američke Države su drugačije, zato što su tako moćne. Ima nas dosta ovdje, vjerovatno preko 300.000, što je manje nego u Njemačkoj, na primjer, ali najveće razlike su teško premostive, prvenstveno uzevši u obzir udaljenost od BiH, ali i činjenicu da su ljudi ovdje tvrdoglaviji nego drugdje. Sve u svemu, biće puno teže organizovati Platformu u Sjedinjenim Američkim Državama, prije svega iz razloga što su u geografskom smislu veoma velike. A nema ljudi koji su poznati na cijeloj teritoriji SAD-a. Ima ljudi koji su poznati u svojim regijama, ali ne i u čitavim Sjedinjenim

Američkim Državama. A mi tražimo ljude koji mogu da budu nosioci aktivnosti na organizaciji Platforme u cijeloj državi. Tako da će možda biti nešto teže pronaći takve ljude. To bi mogao biti i najveći izazov. Činjenica je i to da je od oko 110.000 ili 120.000 potencijalnih glasača u Sjedinjenim Američkim Državama na prošlim izborima glasalo ne više od 850 ljudi, što je zaista izuzetno razočaravajuće. To nam govori nekoliko stvari. Kao prvo, uopšte nije lako glasati, jer se radi o takozvanom glasanju u odsustvu. Često vaši glasački listići uopšte ne dođu do BiH ili se ne računaju kao primljeni. Prošli put se Centralna izborna komisija žalila da nisu imali povratnu adresu za 30.000 takvih glasačkih listića. Zamislite, 30.000 ljudi nije upisalo svoju povratnu adresu, na koju bi trebalo da im bude poslat glasački listić, što je nevjerovatno. Možete glasati i putem konzulata ili ambasada, ali čak ni tad listići ponekad ne stignu do Centralne izborne komisije, jer su članovi njenog osoblja ljudi iz vladajućih stranaka. A dobro je poznato da ljudi iz dijaspore ne glasaju u skladu sa željama nacionalnih stranaka u BiH. Znači, jeste zanimljivo, ali biće veoma teško.

Clark Curtis:

Na kraju sam htio da ti postavim pitanje koje mogu postaviti samo čovjeku koji bolje povezuje stvari nego bilo ko drugi koga poznajem. Ti si to već spominjao kad si govorio o kontaktima koje uspostavljaš. Rekao si da je bilo dobro razgovarati s ljudima ovdje, na Konferenciji o analitičkim granicama, ali si govorio i o tome kako i ti učiš određene stvari o manjkavostima u Bosni i Hercegovini. Ima li još nečeg u vezi sa sastancima koje si imao s poslovnim ljudima, s kolegama, s ljudima s univerziteta, što ti može biti od pomoći u ovom procesu koji se odvija u SAD-u?

Mirsad Hadžikadić:

Kontrast između ambijenta u Bosni i Hercegovini i onog u Sjedinjenim Američkim Državama je zaista ogroman. Kad se sastajem s ljudima ovdje, tema naših razgovora je tehnologija, a ne politika. Mi na veoma pragmatičan i veoma pozitivan način razgovaramo o tome šta možemo učiniti na rješavanju problema prisutnih u SAD-u primjenom novih tehnologija. Međutim, atmosfera u BiH je teška, osjeća se prisustvo apatije i utučenosti, te nedostatka vjere da se bilo

šta može učiniti. Stanje je uvijek negativno, i svaka rečenica se završava sa „Da, ali...“. Uvijek postoji prvi, drugi, treći ili četvrti razlog zašto se ništa ne može učiniti. Ili ljudi smatraju da sve znaju, i da su tu samo zato kako bi vama rekli šta morate da uradite. Znači, oni su tu da vam kažu kako treba, a vama ostaje samo da to tako i uradite i sredite Bosnu. Ovdje to nije tako. Nikad nisam razgovarao s nekim u Sjedinjenim Američkim Državama, bez obzira na to odakle je, ko smatra da zna sve i ko je tu samo zato da s drugima podijeli istinu. Znači, situacija ovdje je tako pozitivna i nadahnjujuća, a tako negativna i kruta u BiH. Tako da je moj zadatak da pokušam da promijenim tamošnju situaciju, kako bi ona bila sličnija situaciji u SAD-u. U tom smislu je to nešto što ovdje mogu da naučim, odnosno utvrdim, te da iz toga dobijem novu dozu energije, što će učvrstiti moja uvjerenja, kako bih na sličan način djelovao u Bosni i Hercegovini. Ljudi se često pitaju odakle crpim toliku energiju i kako je moguće da sam uvijek tako pozitivan. Odgovaram im da na taj način živim skoro trideset godina ovdje, tako da je to u meni već ukorijenjeno. U stanju sam da prepoznam mogućnosti koje se pružaju. Prepoznajem probleme, ali vidim i mogućnosti. Dok većina ljudi u BiH prepoznaje probleme, ali ne i mogućnosti. S druge strane, lekcija iz Bosne i Hercegovine iz koje se može nešto naučiti u Sjedinjenim Američkim Državama ponešto je drugačija. Vidjeli smo da poigravanje s nacionalizmom, isključivanje drugih i politika straha mogu da prouzrokuju katastrofu, koja je za rezultat imala rat, genocid i stalnu borbu za bilo kakvim promjenama u društvu koje je u velikoj mjeri podijeljeno. Tako da mnogi ljudi uopšte ne vjeruju da se bilo šta može učiniti. Ali u posljednjih nekoliko godina, primjetno je da i Sjedinjene Američke Države polako ali sigurno ulaze u fazu u kojoj ljudi postaju sve ekstremniji, i u kojoj je među ljudima prisutno više podjela nego ikad ranije. A ljudi ovdje ne shvataju da je i najmanja iskra dovoljna da zapali plamen. A to može da dovede čak i do fizičkog nasilja. Vidjeli smo takve bljeskove u prošlosti, istina ne u velikom obimu. Ali ljudi moraju da shvate da stanje mira iznenađujućom brzinom može da se pretvori u nešto drugo. Tako da smatram da mi koji smo ovdje moramo da budemo svjesni toga kad podstičemo strah ljudi radi određene političke koristi, nadajući se da će demokratske institucije biti u stanju da spriječe bilo kakav problem. Međutim, nisam siguran da to tako funkcioniše. Demokratija je veoma krhka, svugdje u svijetu, pa čak i u Sjedinjenim Američkim Državama. U proteklih pet godina, vidjeli smo šta demokratija može da izazove u različitim dijelovima svijeta.

Mnogi režimi sve više poprimaju obilježja tiranije, a Sjedinjene Američke Države, kao samoprolašeni svjetionik slobode i demokratije, vjerovatno treba da o tome vode više računa nego bilo koja druga država kako se takve stvari ne bi događale.